

מושגי מלחמת-לילה על פני שלושה דורות

ערב תקופת הנשק האבטומומי

גנרל-פילדמרשל מולטקה בתלמודו הצבאי אומר את הדברים הבאים על קרבות הלילה:

„קרב-הלילה כרוך בסכנות רבות, כי בו שולט המקרה יותר מאשר בצורות אחרות של הקרב. אך יש ובתנאים ידועים הנך נזקק לו בהכרח, ומפני כך אסור לראות את קרב-הלילה כדבר שבגדר איסור. „הקושי להתגבר על השטח הנתון לאש האויב יכול להכריח ולהביא לידי שימוש בחשיכה לשם התקרבות אל הלו. במקרים אלו נגשים, כרגיל, עד לתחום פגיעתה של אש האויב מבעוד יום; ולפנות בוקר, כשעדין החושך שורר, מקרבים את הגייסות, ובראש וראשונה את הדרג הקדמי, במידה כזו שמיד עם שחר אפשר יהיה לפתוח באש מאותן העמדות שנקבע להתחיל מהן את הקרב עם האויב. „ככל שיגדל גוף-הצבא, יקשה להעתיקו בחשיכה באורח הנכון. ובכלל, בחשיכה ניתן להניע ממקום למקום רק יחידות שמפקדיהן מחזיקים בהן ביד איתנה. כרגיל, הכרחית בשביל תנועות כאלה הכרת תנאי הסביבה, דבר שיימצא לעתים רחוקות: מורי דרך המכירים אותה היטב. ותנאי נוסף להצלחה הוא התנהגות בלתי-פעילה מצד האויב.

„גם תנועות-אגף¹ בתחום ראיית האויב, במטרה לעבור למערך כוחות הרצוי לך, תכליתי יותר לבצען בחסות החשיכה. כשיש בדתך להתקיף התקפת פתע חלק מכוחות האויב, או כאשר הכרחי לחמוק מסכנת לפיתה ע"י כוחות האויב, הרי, לעתים קרובות, ישמשו מסעות לילה קצרים כהכנה הטובה ביותר לכך.

לקח מלחמת 18-1914

ב ה ת ק פ ה

אביא בזאת סיכום קצר מנסיון קרבות הלילה בזמן מלחמת-העולם (הראשונה — המע'). בפעולות כאלו דרוש זמן רב יותר להעברת הפקודות. בתאורה הבלתי-מספקת נמצא פיענוח הפקודות, הכתובות בכתב גרוע, קשה יותר מאשר ביום. הפקודות אינן מגיעות לתעודתן למועד — ומפני כך אין אחדות-זמן ביציאת היחידות; וחסר במקרים כאלה המגע עם היחידות השכנות. בזמן ההתקפה יש ובטליון אחד שהספיק להתקדם יותר, מוצא את עצמו נע לפני בטליון אחר ולא לצדו — כיון שלא ניתנה חלוקה מדוייקת של אזורי קרב, או לא סומנו נקודות מכוונות למסע; וזה יכול להביא — ואף הביא — לחילופי-אש בינם לבין עצמם. הקשר עם הארטילריה — בגלל קוצר הזמן הקצוב למתן ההוראות — לא הובטח. יש ואת שעת האפס חזרו והחליפו — וזה היה מביא לידי כך, שהארטילריה שלח היתה מפגיזה את חיל הרגלים התוקף, בהניחה שהלו לא הספיק עדין להתקדם במידה כזאת. יש ואי אפשר היה לשגר פלגות-סיור למועד. לעתים היה האויב נשאר בעורף חיל-הרגלים שלך והיה פותח באש מהעורף. כתנאי מוקדם להצלחת קרב הלילה משמשים פשטות המשימה, הכנה מדוקדקת והפתעה. הדבר אמור גם ביחס למסעות-סיור, פשיטות התקפות פתע.

ב ה ג נ ה

את האמצעים להדיפת התקפת-לילה אפשרית של האויב יש לקבוע מבעוד אור. ביחוד הכרחית קביעת תכנית האש אשר תתאם ותנסה את האש החוסמת של כל מיני הנשק, את אשר-הרכיזים על האזורים המשוערים של מערכי-המוצא של האויב, ואת אש הטרדה — וכן האש להדברת האויב והארטילריה שלו. רצוי להבטיח עצמת הגנה מספקת בחזית; ולשם כך אפשר ויהיה הכרחי לתפוס את קו החזית במערך צפוף יותר מאשר ביום, ולהגביר את הדרג הקדמי ע"י מחלקה, או מחלקות, של מכוונות-יריה.

*

על המתגונן, בצפותו להתקפת לילה, לחזק תמיד את עמדותיו הקדמיות — ולשנות את מערך כוחותיו אם סבור הנו שנתגלה לתצפית האויב. על הרזרבות להיות במצב של נכונות מוגברת, ורצוי לקרב אותן

(1) דהיינו, תנועות יחידות או חטיבות משלך לאורך קו החזית האויבת, כשאגפן האחד פתוח לגבי האויב.

יותר. עליהן להיות מסוגלות לעקור את האויב שפרץ, ע"י מכת-נגד משלהן, אפילו בחושך. מפקדי יחידות-הרובה חייבים לסייר את השטח עוד בשעות היום. את התקפת-הנגד יש לכוון, עד כמה שאפשר, לפגיעה באויב מן האגף.

ב מ ח ש כ י י ק ר ב

החשיכה מכבידה על הניצוח על הקרב, השפעתם הבלתי אמצעית של המפקדים בכל הדרגים נחלשת, והלוחם היחיד נשאר בודד לעצמו במידה גדולה יותר מאשר בקרב-יום. ההתמצאות, הסיור, ההבטחה, שמירת הקשר, כל התנועות, ובראש וראשונה הקרב עצמו — מתנהלים בתנאים הקשים בהרבה מתנאי היום ונתקלים במידה רבה פי כמה של „חיכוך“¹ ומקרינות מאשר ביום. הופעת האויב מתגלית במאוחר, או שאין מצליחים לזהותו כאויב. אש מכוונת-למטרה של המקלעים, הרובאים, וכן אש, מבוקרת-ע"י-תצפית, של סוגי הנשק הכבדים — אינם אפשריים כלל.

ע ל ע ר ד ה א י מ ו נ

חובתו של מפקד להבהיר לעצמו את המיוחד שבקרב הלילה ובניהוג היחידה בשעות הלילה. כל אחראי לאימון היחידה יאשם בהזנחה אם לא יאמן בקפידה את היחידה הנתונה לפיקודו כיצד להתנהג באפלה. הזנחה בהכנת חבר המפקדים ובאימון הגייסות, כיצד להתנהג באפלה, תביא במצבי-הקרב למצבים קשים של חוסר תיאום ואבידות. יחידה שסיגלה כהוגן את ניהול קרב הלילה — ואם יודעת היא להשתמש בגורם ההפתעה — יכולה לצפות להצלחות ניכרות. ליתרון המספרי אין בחשיכה אותה חשיבות שביום. והתנאי ההכרחי להצלחה — ליכודה של היחידה ברוח, פעולות הלילה מציגות תביעות מיוחדות לסגולות האופייניות של הטוראים והן של המפקד.

ש ג ר ת - ל י ל ה

הכלל הוא שאין לטעון את הרובים במסע לילה; היחידות הצועדות מאחור אינן טוענות לעולם. על הרובים להיות מכוונים והם נישאים על הכתף ברצועה או מוחזקים תחת בית השחי. אין לנוע כשהרובה מכותף.

ל ק ר א ת ב א ו ת

צבא רגלי חדיש טוב, שסיגל לעצמו היטב את ניהול קרב-הלילה, ישתמש בו, אחר כך, בכל הזדמנות.

שנוות ה' 40 למאה הנוכחית

מושגים מקובלים של קרב-לילה בצבא שאינו מהאדירים²

מבחינת זאת תגביל עליונותו הטכנית של האויב את תנועתו.

היתרון האחד שבידנו, שאינו מוטל בספק, — היא ידיעתנו המובהקת את שטחי ארצנו אנו. אולם, אם האויב יהא מזוין טוב יותר, ובעל נסיון-מלחמה רב יותר, — לא תקנה לנו ידיעה כזאת עליונות אמיתית אלא בלילה. במשך שעות החשיכה — לא יוכלו אף האוירונים הטובים ביותר, או שירות-הידיעות המדויק והמשובח ביותר, ואף לא השריון המשוכלל ביותר — לשמש תחליף להכרת-השטח. ידיעה מעולה של נוהג קרב-לילה היא, איפוא, דבר שאי-אפשר בלעדיו. היא שתאפשר לנו את פריסת כוחותינו תוך מינימום של אבידות; תעניק לנו את היכולת לחבל באספקתו של האויב; להפ-

בכל מלחמה עתידה תהיה פעולתו האוירית של האויב כזאת, שתגביל במידה ניכרת את אפשרות ההתפרסות לאור היום; ועל כן ניאלץ לפעול משך שעות החשיכה. זאת ועוד: ברור הדבר שיחסרו לנו כוחות-שריון שיהיו מספיקים לקיום יזמה באופרציות בשטח פתוח לאור היום. גם

(1) הביטוי „חיכוך“ כאן פירושו הסה"כ של קשיים זמכשולים בלתי צפויים, פיגורים בזמן, פגעי הטבע, ליקויים טכניים וסדרים פגומים אשר הוא בדרך כלל משמש אותן „תיקון מידה המציאות“ ל„תכנית המפקד“ שעליה דיבר עוד קלאוזביץ בכתביו. ראה עוד — „מירומה בחוברת“.

(2) לפי מאמר ב„ההשקפה של קציני-הרזרב“ (רביסטת דה לה אופיסטיליאד דה קומפלמנטר), תוספת ל„ההשקפה הצבאית“ (רביסטת אחריסטו) ספרד, מאי 1947.

נאלץ להתפרס ולנוע במפורס, — יתא עוד יתרון למגינים הנמצאים במצב של אי-תנועה ושל קשב.

הבה ונסתכל, מה מצב העניינים אצל המתגונן: דימוני-היד, שרדיוס פעולתם גדול באופן יחסי, מספקים אמצעי לפגוע באויב ע"י התחקות אחר איזור המצאו — וזאת ע"י שמיצה יתר מאשר ע"י ראייה — תחת קליעה אל נקודה זעירה מדויקת. יתר על כן, לדימון יתרון על פני הרובה והלהביור, כי אינו מגלה כמו הם את עמדותינו שלנו. אכן, החשיכה מגבירה את אפשרות התקדמות חיל-הרגלים ומרבה את אפשרויות האפתעה. בתנאי שההתקדמות נערכות בשקט ודבר זה אין להשיגו אלא ביחידות קטנות.

ערך המכשולים המלאכותיים בהגנה פחת בלילה, בה במידה שיתכן לקטעם, לפרקם, או להרסם — באם אינם נשמרים כראוי ממרחק לא רב. החשיכה גורמת לתורפה פסיכולוגית רצינית. כל אדם כאילו נותר בה לעצמו, מבודד משכניו, ודבר זה גורם לו להרגשת בדידות, המפעילה את דמינו וקשה לו לסובלה, אעפ"י שהוא יודע, שחברו שריר במרחק פחות מ-10 צעדים ממנו. וביחוד כך הוא אם הוא נמצא במצב של חוסר פעולה. כדי לעצור את האויב במקום מסוים בלילה, דרושה עצמה-לוחמת רבה מאשר בשעות היום.

יתר משיש לשמור על השטח באמצעות "סיוור" באש, יש להבטיח אותו בלילה ע"י אנשים, ודבר זה לא תמיד ניתן לעשותו, באם לא ניתנה לחיילות האפשרות לנוח ולהינפש. מצב כזה עלול לגרום להצבת "חילות-מצב" רק בנקודות החשובות, כשהשמירה על יתר גזרותיו של מערך-המגן נמסרת לפטרולים.

מצד שני, — הרי מוסיפה החשיכה לערבוזיה ולמבוכה ע"י שהיא מקשה על האבחנה בין חילות אויבים לידידים. דבר זה מקנה ליחידות קטנות, המאורגנות-הטיב, הזדמנות להטיל מבוכה בשורות אויב חזק מהן.

אם החשיכה היא המונעת ביצוע אופרציות בקנה-מידה גדול, — הרי אותם התנאים הנם אידיאליים לביצוע למבצעי-התקפה לגבי מטרות מוגבלות ובאמצעים מוגבלים. כך מהח קרב-לילה אולי את האפשרות היחידה לקיים את היזמה בידך, אף שעה שעומדים מול אויב אשר בידו עליונות בגורמי היכולת הטכנית.

ריע לתחבורתו; להחזיר לידינו את משעני-המגן, שאפשר לכדם האויב; וכן להשמיד את שריון האויב, אשר יתכן כי הצליח לחזור דרך תחומי-המגן שלנו משך שעות היום. פעולות-לילה תאפיין שרנה לנו להשפיע על רוחו של האויב, אף כי יתכן שתוצאותיהן לא תהיינה מידיות. אין לך דבר, שהשפעתו מערערת כל-כך את רוחם של חיילות המיוגעים מחמת פעולות-קרב, מאשר הטרדת-לילה והבאות עליהם ללא הפוגה.

קויהם האופייניים של מבצעי-לילה

לקרב-לילה הרבה יתרונות והרבה חסרונות. הן לגבי המתקיף והן לגבי המתגונן. החשיכה מקשה עד מאד על עריכת פעולה תוקפנית בממדים ניכרים ואף גורמת לכך שוו תעלה במחיר רב, — ביחוד, כשהמתקיף אינו מכיר את השטח, ולמתגונן היה זמן מספיק כדי להתארגן.

החשיכה שוללת מהמתקיף שני גורמים שהם רבי-ערך ביותר: — הוא אינו יכול כמעט להפעיל את מכוניות השריון שלו, וכן מכבידה האפלה על התערבותם של מטוסי-סער ומפציצי-צלילה, גם את הארטילריה אי-אפשר להפעיל בחשכה, אלא אם כן נורו יריות טיווח מוקדמת לאור היום, היות וביקורת האש ותיקונה בשעות אלה-כרוכים בסיכון ומקריות רבים, בגלל הראות הלקויה. — אכן מתן אש-לאיזור, — בדומה להפצצה אווירית, הנו דבר אפשרי גם בלילה, מאחר שיתכן להשיג תמש בזיקוקי-תצפית (סיוור) או בפצצות-תבערה כדי להאיר את המטרה. אך, מכל מקום, העזרה שהאויב ריה יכולה לספק לחיל-הרגלים הנה מועטה, אלא אם כן נמצא חיל-הרגלים בקרבת איזה עצם הנראה בקלות מהאוויר, וניתן להשתמש בו כבנקודת-תצור להתמצאות, לכיוון הסיוע-מן-האוויר. כתר צאה מכך, נאלץ חיל-הרגלים להתקיף בלילה מבלי שיהנה מחיפוי כלשהו נוסף על כלי-נשקו הוא, שמחמת טווח יריתם עשויים הם להועיל לו רק ממרחקים קצרים. תנועת ההתקדמות הנה מעשה מורכב, עקב קשיי הראות. בתנאים כאלה, — ונניח, כי שני הצדדים שוים בעצמת-השריון — יצטרך אותו חיל-הרגלים לערוך התקפתו נגד מתגונן אשר לו היתרון של ידיעת השטח ושהיתה לו האפשרות לארגן מקודם את הגנתו. וכן סובל המתקיף מגורם-תורפה נוסף: בלילה ממלאת השמימה את מקום הראיה, ובהיות המתקיף